

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee

Teie 04.02.2026 nr 8-1/900-1,
JDM/26-0172/-1K/
Meie 02.03.2026 nr 1.2-3/344-4

Väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamine

Täname, et olete esitanud meile kooskõlastamiseks avaliku teabe seaduse muutmise seaduse väljatöötamiskavatsuse. Toetame riikliku andmekorralduse lihtsustamist ja dubleerimise vähendamist. Toetame ka seonduva regulatiivse raamistiku, protsesside ja tehniliste lahenduste ülevaatamist eesmärgiga pakkuda terviklikku ja ajakohast ülevaadet riigi andmekogude andmetest. Lisaks toetame ka andmekirjelduste masinloetavuse parandamist.

1. Väljapakutud alternatiividest toetame alternatiivi nr 4.

Toetame andmete teabevärava (ATV) arendamist riigiüleseks ühtseks andmekogude kataloogi ja andmekirjelduste keskkonnaks ning RIHA kooskõlastusprotsessist loobumist. Seni kehtinud andmekogude formaalselt fikseeritud kooskõlastamise protsess võiks asenduda kombinatsiooniga selgetest formaalsetest nõuetest andmekogu pidamisel (nt dubleeriva andmekogumise keeld), mida toetatakse ühiste mitteformaalsete koostööformaatidega asutuste vahel (nõustav funktsioon) ning tehakse pistelist kontrolli nõuete täitmise üle.

Andmekogude pidamise ja arendamise protsessid on tihedalt seotud IKT-arenduste juhtimismudeli ülevaatamisega (<https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/49a2170f-0e3e-4624-a0cd-911611b6c97e>), mistõttu võiks neid küsimusi koos käsitleda.

2. Teeme ettepaneku hoiduda andmekogude põhimäärustes andmekoosseisude kirjeldamisel liigse tehnilise detailsuse nõudest.

VTK suundumus eeldab andmekogude põhimäärustes senisest detailsema andmekoosseisu esitamise. Meie hinnangul ei ole ülemäärane detailiseerimine põhimääruses siiski otstarbekas, kuna see hägustab õigusakti ja tehnilise kirjelduse rollijaotust. Põhimääruse eesmärk on luua selge õiguslik raamistik – määratleda andmekogu eesmärk, andmekategooriad ja andmesubjektide ring. See ei peaks kujunema tehniliseks andmekataloogiks ega sisaldama infosüsteemi tasandi detailkirjeldusi. Liigne tehniline detailsus muudab õigusakti raskesti loetavaks, vähendab arusaadavust ning piirab andmekogu arendamise paindlikkust.

Andmekogude pidevat arendamist tingivad tervise- ja sotsiaalvaldkonnas riigisisene teenuste ümberkujundamine ja kaasajastamine ning muudatused Euroopa Liidu õiguses. Tehniline detailsus andmekoosseisu sõnastamisel õigusaktis toob kaasa sagedased normimuudatused, suurendab ametnike töökoormust ja aeglustab arendustegevust. Leiame, et andmekoosseis peab olema piisavalt täpne õigusselguse tagamiseks, kuid samas arusaadav ka andmesubjektile. Tegelik läbipaistvus ei suurene tehniliste detailide ülemäärase loetlemisega õigusaktis.

Praktikas selguvad detailsed andmekoosseisud õigusmuudatustega paralleelselt või hiljem (IT arendustööde käigus). VTK suundumus eeldab seega olulist protsessinihet, kuna õigusloome protsessile lisandub süsteemse andmeanalüüsi (sh andmemudeli) koostamise vajadus. Sellega kaasneb täiendav ajakulu ja töökoormus vähemalt seni, kuni vajalikud tööriistad ja automatiseerimine on olemas. Lisaks vajab täpsustamist, kuidas neid protsesse nähakse õigusloome tervikvaates, näiteks Riigikogu menetluses muudatuste tegemisel.

Seetõttu teeme ettepaneku eristada selgelt õiguslik ja tehniline tasand: põhimääruses sätestada andmekategooriad, andmesubjektide kategooriad ja andmete kogumise eesmärk, samas kui detailne, masinloetav ja ajakohastatav andmekirjeldus avaldatakse ATV-s. Selline lähenemine tagab õiguskindluse, säilitades samal ajal vajaliku tehnilise paindlikkuse ja vältides normitehnilist ülereguleerimist.

Kokkuvõttes toetame andmekorralduse lihtsustamist, topeltkoormuse vähendamist, andmete teabevärava (ATV) kujundamist keskseks andmekataloogiks ning RIHA kooskõlastusprotsessi lõpetamist, kuid peame ka vajalikuks vältida andmekoosseisude liigset tehnilist detailsust põhimäärustes. Lisaks toome välja, et uute nõuete ja protsesside rakendamine asutustes eeldab muu kõrval ka üleminekuaega ja rahastuse olemasolu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Liisi Lillipuu
Liisi.Lillipuu@sm.ee

Alice Sündema
Alice.Syndema@sm.ee